

موری اوکا؛ مجسمه ساز ژاپنی که فلسفه و هنر را در هم تنید

پژوهشگر: ماندانا کرمی؛ کارشناس ارشد کاخ موزه سبز

آذر ماه ۱۴۰۰

مقدمه:

مجسمه سازی، شاخه ای از هنرهای تجسمی (Visual Arts) است که از دوره های باستان مورد توجه بشر بوده است. ساخت مجسمه سازی سنتی، نیاز به مهارت، صرف زمان و هزینه های زیادی دارد. امروزه با کمک چاپگر های سه بعدی به راحتی مجسمه های بسیار دقیقی با هزینه های خیلی کم از چهره افراد ساخته می شود. سالها پیش از اینکه چاپگر سه بعدی ساخته شود، موری اوکا هنرمند ژاپنی با تکیه بر هنر عکاسی، روشی ابداع کرد که محصول تلاش او مجسمه هایی بسیار شبیه سوژه بود. در این پژوهش مختصر، شرح حال کوتاهی از این هنرمند، روش کار او و معرفی چند نمونه از آثار وی در کاخ سبز ارائه شده است.

معرفی هنرمند:

ایسائو موری اوکا (Isao Morioka) مجسمه ساز ژاپنی در سال ۱۸۹۴م به دنیا آمد. او مؤسس مجموعه استودیوهای Rittaihashinzo در ژاپن است. وی را به عنوان یک هنرمند فیلسوف می شناسند؛ چرا که نگاهی بسیار عمیق و فیلسوف وار به هنر دارد. او به عنوان یک مجسمه ساز، آفرینش دوباره چهره یک انسان را در ذهن می پروراند و به عنوان یک فیلسوف، منحصر به فرد بودن معنای نگاه و تفکر هر چهره برایش اهمیت دارد. علاقه او به فیزیولوژی چهره انسان و احساسی که از تغییر حالات چهره به وجود می آید، به علاوه ی استعداد و خلاقیت هنری اش در مجسمه سازی، باعث شد تکنیکی به نام اسکالپتوگرافی (Sculptography) یا تندیس نگاری^۱ را ابداع کند.

موری اوکا در سال ۱۹۳۷ با ارائه تکنیک اسکالپتوگرافی در نمایشگاه علم و هنر پاریس، موفق به کسب مدال طلای این نمایشگاه شد. وی چهره های بسیاری از شخصیت های معروف را با این تکنیک خلق کرد که معروفترین آنها روسای جمهوری اسبق آمریکا از جمله لیندون جانسون، جerald فورد و... است. کیمی هیکو (Kimihiko) پسر موری اوکا هم راه پدر را ادامه داد. از جمله آثار معروف کیمی هیکو، ساخت مجسمه جیمی کارتر و همچنین مجسمه رونالد ریگان در دهه ۸۰ میلادی است. در تصاویر ۱ و ۲ کیمی هیکو پسر موری اوکا در حال عکس برداری توپوگرافی از چهره روسای جمهوری اسبق آمریکا، کارتر و ریگان به منظور ساختن مجسمه آنها دیده می شود. ایسائو موری اوکا در سال ۱۹۸۵ در سن ۹۱ سالگی در گذشت.

۱. این واژه توسط نگارنده معادل سازی شده است.

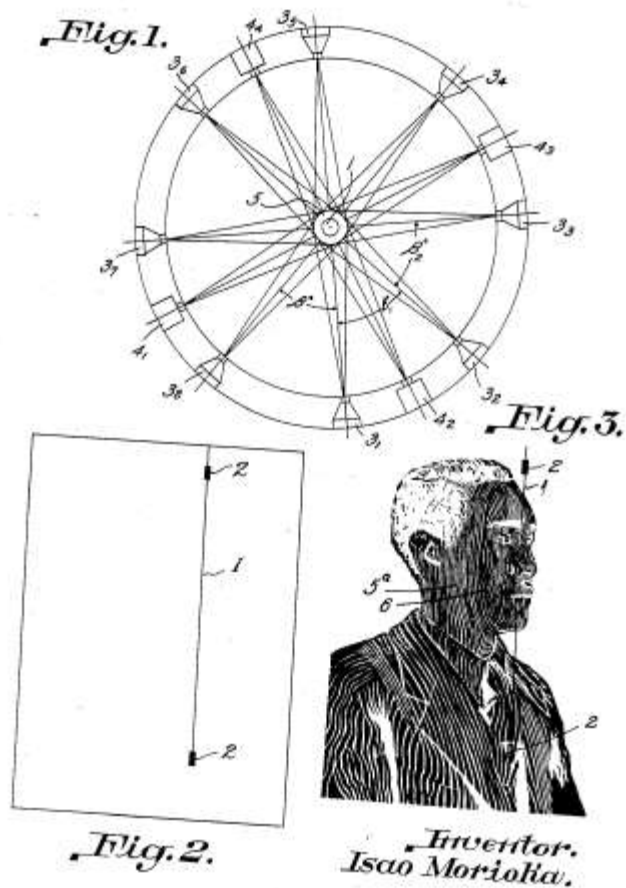
تصویر ۱

تصویر ۲

معرفی تکنیک اسکالپتوگرافی (Sculptography) یا تندیس نگاری و نحوه استفاده آن در مجسمه سازی:

اسکالپتوگرافی تکنیکی در عکاسی به منظور به دست آوردن توپوگرافی بسیار دقیق چهره است. نتیجه استفاده از اسکالپتوگرافی در مجسمه سازی، خلق مجسمه ای بسیار شبیه سوژه است که حالات چهره و احساس در آن محفوظ می ماند. روش کار به این ترتیب است که سوژه به مدت چند ساعت در مقابل دستگاهی که متشکل از تعدادی دوربین به هم پیوسته است می نشیند. در این مدت بارها حالت چهره سوژه تغییر می کند. از چند زاویه مختلف همزمان شاتهای مختلفی گرفته می شود. این دوربین ها طوری قرار گرفته اند که شبکه ای از تعداد زیادی خط فرضی و چندین نقطه شاخص را به سمت چهره ترسیم می کنند که روی کاغذ منتقل می شوند. این شبکه از خطوط و نقاط، راهنمای هنرمند در ایجاد پستی و بلندی های چهره است. در واقع مانند کاری است که طراحان با مشبک کردن تصویر مدل، می توانند جا نمایی دقیقی انجام دهند. نمونه ای از محاسبات هندسی اولیه موری اوکا و نحوه ترسیم آن بر روی کاغذ در تصویر ۳ نشان داده شده است.

تصویر ۳

در مرحله بعد هنرمند با کمک عکسهای گرفته شده ، قالب گلی از چهره سوژه درست می کند و با معیار قرار دادن خطوط راهنما با گذاشتن وقت و دقت فراوان ، نواقص و ایراد های چهره را بر طرف می کند . پس از اینکه قالب گلی خشک شد ، روی آن را با نوعی گچ (plaster) می پوشانند . این کار هم باید بسیار با دقت انجام شود تا قالب گچی درست بر روی قالب گلی قرار بگیرد . پس از خشک شدن کامل قالب گچی ، قالب گلی که در قسمت داخلی قرار دارد زدوده می شود . به این ترتیب یک قالب گچی تو خالی حاصل می شود. سپس با گچ (mud plaster)، قسمت داخل این قالب با دقت بسیار پر می شود تا گچ درست به شکل قالب گچی دربیاید . پس از خشک شدن گچ گچی ، قالب گچی را که بر روی آن قرار گرفته است زدوده می شود و مجسمه کامل می شود .البته تکنیک قالب گیری با استفاده از قالب گلی و مومی از دوران باستان شناخته شده است ، اما تفاوت در این است با کمک اسکالپتوگرافی ، قالب اولیه ای که به دست می آید بسیار بسیار دقیق است و نتیجه کار در شباهت بسیار زیاد مجسمه به سوژه مشخص می شود.

معرفی مجسمه های زیرزمین کاخ سبز که توسط Isao Morioka با تکنیک اسکالپتوگرافی ساخته شده اند :

در زیر زمین کاخ سبز ، سردیس هایی از خاندان پهلوی وجود دارد که توسط موری اوکا با تکنیک اسکالپتوگرافی ساخته شده

اند. (تصویر ۴)

(تصویر ۴)

این سه سردیس تقریباً به نسبت یک به یک ساخته شده اند. مجسمه ها گچی (plaster) و توخالی اند و با مشاهده حفره میانی آنها نحوه پر شدن مجسمه قابل درک است. (تصویر ۵)

تصویر ۵

چهره ها بسیار دقیق ساخته شده است و حالت و حس چهره قابل مشاهده است. اما این کیفیت و دقت بالا ، فقط در مورد چهره این مجسمه ها، رعایت شده است . سایر قسمت های سردیسها به ویژه موها تناسب کیفی با چهره ندارد و خیلی با دقت پرداخت نشده است . شاید علت این مسئله توجه محض هنرمند به چهره باشد.

این مجسمه ها بر پایه ای از سنگ چسبانده شده اند و نام ایسائو موری اوکا بر پشت سردیس ها به صورت اختصاری با الفبای لاتین (I.Morioka) کنده شده است. (تصویر ۶)

تصویر ۶

References:

<https://patents.justia.com/inventor/isao-morioka>

<https://books.google.com/isao+morioka>

<https://www.freepatentsonline.com>